

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті проаналізовано сучасний стан житлово-комунального господарства України. Досліджено тенденції розвитку комунальних підприємств на основі аналізу статистичних даних за показниками фінансових результатів діяльності таких підприємств. Оцінено рівень впливу кризових явищ, на основі яких розроблено пропозиції щодо стабілізації та вдосконалення діяльності комунальних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Акцентовується увага на необхідності формування антикризового фінансового менеджменту, що буде спрямоване на виживання та активізацію управлінської діяльності на підприємствах житлово-комунального господарства. Визначено напрями подолання кризи комунального сектору економіки України.

Ключові слова: криза, комунальне підприємство, ефективність комунального підприємства, рентабельність комунального підприємства, стратегія розвитку комунального підприємства, управління.

Астахова Наталья, Семиовца Елена

АНТИКРИЗИСНОЕ ФИНАНСОВОЕ УПРАВЛЕНИЕ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье проанализировано современное состояние жилищно-коммунального хозяйства Украины. Исследовано тенденции развития коммунальных предприятий на основе анализа статистических данных по показателям финансовых результатов деятельности таких предприятий. Оценен уровень влияния кризисных явлений, на основе которых разработаны предложения по стабилизации и совершенствованию деятельности коммунальных предприятий в современных условиях хозяйствования.

Акцентируется внимание на необходимости формирования антикризисного финансового менеджмента, что будет направлено на выживание и активизации управленческой деятельности на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства. Определены направления преодоления кризиса коммунального сектора экономики Украины.

Ключевые слова: кризис, коммунальное предприятие, эффективность коммунального предприятия, рентабельность коммунального предприятия, стратегия развития коммунального предприятия, управления.

Astakhova Natalia, Semyovtsia Olena

ANTI-CRISIS FINANCIAL MANAGEMENT OF PUBLIC ENTERPRISES

The article analyzes the current state of housing and communal services of Ukraine. The tendencies of development of municipal enterprises based on the analysis of statistical data on financial results of activity of such enterprises. Assessed the level of influence of crisis phenomena on the basis of which proposals for the stabilization and improvement of the activity of the municipal enterprises in modern conditions of managing.

The article focuses on the necessity of forming anti-crisis financial management that is aimed at survival and activation management activity at the enterprises of housing and communal services . The directions of overcoming the crisis of the municipal sector of Ukraine's economy.

Keywords: crisis, the utility efficiency of the utilities, the profitability of public enterprises, development strategy of the municipal enterprise management.

Постановка проблеми. У сфері діяльності комунальних підприємств існує низка невирішених проблем, які необхідно детального проаналізувати та надати рекомендації щодо їх вирішення. Особливу увагу слід приділити наступним проблемам: недоліки організаційної структури, відсутність стандартів щодо їх створення та механізмів координації діяльності, збитковість більшості таких підприємств,

застаріле устаткування та незбалансована тарифна політика в житлово-комунальному господарстві. Комунальний сектор економіки знаходиться у кризовому стані та потребує негайного та детального реформування, наслідком чого має стати формування ефективних ринкових механізмів господарювання, зміцнення матеріально-технічної та фінансової бази, забезпечення прибутковості підприємств комунальної власності, підвищення рівня обслуговування споживачів комунальних послуг. Кожному підприємству, необхідна програма конкретних дій, яка буде націлена на створення ефективного механізму попередження та мінімізації втрат від дій негативних факторів економічної кризи. Вирішення поставлених проблем стають за основу у створенні стратегії виходу комунальних підприємств з кризи.

Антикризове фінансове управління стає основним засобом виявлення та вирішення існуючих проблем в діяльності комунального господарства. Проте впровадження даної системи попередження та аналізу є досить інноваційним для підприємств комунальної форми власності. Такі інструменти антикризового управління, як фінансовий менеджмент, державно-приватне партнерство, діагностика фінансового стану, розробка управлінських рішень та бюджетування не носять масового характеру в даній сфері діяльності. Тому впровадження інноваційних інструментів антикризового управління фінансами комунальних підприємств становляться найбільш актуальним в умовах кризи, яка в сфері функціонування підприємств комунального сектора стрімко поширюється.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць та публікацій останніх років свідчить про актуальність проблеми антикризового фінансового управління комунальних підприємств в Україні. Дослідженням цього питання присвятили свої праці багато вчених, серед них: М.Д.Білик, С.М.Петренко, Ю.В.Петленко, З.В.Герасимчук, С.Б.Смерека та інші. Проте досі існують невирішені проблеми, які потребують подальшого їх вивчення і розробки нових шляхів вирішення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивченням особливостей впровадження антикризового фінансового управління займається велике коло науковців, натомість вітчизняній науці бракує комплексних досліджень використання інструментів

антикризового фінансового управління менеджментом комунальних підприємств з урахуванням специфіки їхньої діяльності. Побудова соціально-орієнтованої стратегії розвитку комунального підприємства вимагає детального дослідження особливостей функціонування вітчизняних і закордонних комунальних підприємств, зосереджуючи свою увагу на створенні конкурентних умов серед виробників суспільних благ, на умовах партнерства з приватним сектором економіки.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності впровадження системи антикризового управління фінансами на підприємствах комунальної форми власності, пошук пріоритетних шляхів і напрямків вдосконалення їх діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні економісти розглядають економічну кризу, як об'єктивно необхідний процес, що дає поштовх для модернізації всієї фінансово-економічної діяльності підприємства. У період функціонування підприємства можуть відбутися різні відхилення, які призводять до небажаного розвитку, і поставити під загрозу існування підприємства. Тому існує необхідність визначення основних факторів, що спричиняють кризовий розвиток підприємства.

Фактори кризи – це внутрішні та зовнішні умови діяльності підприємства, настання яких призводить до кризового стану.

1. Зовнішні фактори (незалежні від діяльності підприємства). У свою чергу, вони поділяються на підгрупи:

- загальноекономічні фактори розвитку країни. До складу цих факторів входять тільки ті, які впливають на господарську діяльність даного підприємства (інфляція, спад обсягу національного доходу, податкова система, доходи населення, законодавство);

- ринкові фактори. При розгляді цих факторів досліджуються негативні для підприємства тенденції розвитку товарних і фінансових ринків (ємність ринку, монополізм, співвідношення попиту та пропозиції, нестабільність фондового, валютного, фінансового ринків);

- інші зовнішні фактори. Їхній склад підприємство визначає самостійно.

2. Внутрішні фактори (залежні від діяльності підприємства). Вони також поділяються при аналізі на три підгрупи залежно від

особливостей формування грошових потоків:

- фактори, пов'язані з виробничою діяльністю (маркетинг, структура поточних витрат, неефективний виробничий менеджмент, недостатньо диверсифікований асортимент);

- фактори, пов'язані з інвестиційною діяльністю (неефективний фондовий портфель, висока тривалість будівельно-монтажних робіт, істотні перевитрати інвестиційних ресурсів);

- фактори, пов'язані з фінансовою діяльністю (неефективна фінансова стратегія, ріст дебіторської заборгованості, висока вартість капіталу, перевищення припустимих меж фінансових ризиків) [8 с.10].

В умовах нестабільності розвитку економіки та появи фінансової кризи, однією із найважливіших проблем, з якою стикаються підприємства житлово-комунального господарства, є недостатня ефективність організації системи управління фінансовими ресурсами. З огляду на те, що фінансові ресурси є основним чинником економічного зростання, і, звідси, постає питання необхідності комплексної оцінки їх обсягу та структури.

На практиці досягти необхідного рівня конкуренто-спроможності можуть лише ті підприємства, які вчасно реагують на інноваційні вимоги, успішно вирішують завдання фінансового забезпечення та якісної інформаційної підтримки відповідних управлінських рішень. Усі інші господарські структури опиняються у стані боротьби за виживання [2 с.28].

Фінансовий стан комунальних підприємств знаходиться у глибокій кризі, так як більшість з них є збитковими і потребують фінансової допомоги з боку держави та приватного сектора економіки. За повідомленнями Держкомстату протягом 2015 р. в Україні збитково працювало 26,3% підприємств проти 33,7% у 2014р., що свідчить про позитивні тенденції розвитку національної економіки та ефективність проведення антикризової програми розвитку і реформування житлово-комунального господарства на 2015-2020 роки [13] (табл.1).

Більш того, за позитивної динаміки скорочення частки збиткових підприємств по Україні в цілому, спостерігаємо перманентне зростання з 2007 року питомої ваги підприємств із від'ємним фінансовим результатом у сфері надання комунальних та індивідуальних послуг.

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності підприємств України за 2005-2015 р.р.,
[13]

Рік	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування		Збиткові підприємства у % до загальної кількості	
	Усього (млн. грн.)	У т.ч. з надання комунальних та індивідуальних послуг	Усього	З надання комунальних та інших послуг
2005	64370,8	81,3	34,2	35,8
2006	76253,4	546,0	33,5	35,0
2007	135897,9	411,5	32,5	34,8
2008	8954,2	-1768,2	37,2	40,1
2009	-42414,7	-3335,9	39,9	43,2
2010	58334,0	-2823,4	41,0	45,2
2011	122210,0	-3350,3	34,9	41,9
2012	1018884,7	-16,4	35,5	36,2
2013	29283,2	-18,8	34,1	31,9
2014	-523587,0	-16,1	33,7	34,5
2015	-340126,6	293,5	26,3	27,5

Дана ситуація набула позитивного вектору у бік скорочення кількості збиткових підприємств житлово-комунального сектору економіки з 36,2% у 2012 році до 27,5% у 2015 році (рис.1).

Рис.1. Динаміка кількості збиткових підприємств в Україні за 2005-2015 р.р. [13]

Від'ємний фінансовий результат формується на підприємствах із надання комунальних та індивідуальних послуг починаючи з 2008 року по

2010 та його мінімізацією у 2014 році, більшою мірою шляхом підняття тарифів на оплату послуг комунального сектору економіки (рис.2).

Рис.2. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування підприємств із надання комунальних та індивідуальних послуг [13]

За останні 8 років Україна вдруге намагається побороти кризовий шок. Кожен з шоків мав свої особливості, в основі кожного лежали свої чинники і складові. Водночас, спільність розгортання кризових процесів в Україні у 2008-2009рр. і 2013-2014рр. вказує на те, що результати і наслідки двох кризових процесів, ймовірно, також можуть виявитися близькими. Україні необхідно прораховувати свої кроки на 10 років наперед, тим самим страхувати себе та не допустити чергового кризового шоку. Не можна допустити тих самих помилок, які були допущенні в посткризовий період 2010-2012 рр.. Найвагоміше у нинішній ситуації – це прискорена інтеграція українських виробництв у світові виробничі, торговельні, фінансові мережі, що дозволило б країні припинити відставання від світових тенденцій.

Характеризуючи процес антикризового фінансового управління, слід виділити межі, що відрізняють його від управління в звичайних, стабільних умовах діяльності господарюючого суб'єкта. В

умовах кризи доводиться оперативно змінювати організаційну структуру управління відповідно до змін у зовнішньому середовищі, на відміну від традиційного управління, яке використовується в звичайних умовах середовища.

Сутність системи антикризового фінансового управління сучасним підприємством полягає у тому, що загроза банкрутства підлягає діагностиці ще на ранніх стадіях його виникнення, а це дозволяє своєчасно привести в дію спеціальні фінансові механізми захисту, або обґрунтувати необхідність певних реорганізаційних процедур.[4 с. 460].

На основі проведеного аналізу фінансової діяльності комунальних підприємств виділено основні проблеми, які зумовлюють їх кризовий стан:

- погана керованість, неконтрольованість, низька якість роботи підприємств житлово-комунальної галузі та послуг, що надаються ними;
- недосконалість діючої системи фінансування робіт, пов'язаних з обслуговуванням і модернізацією житлового фонду;
- зношеність основних фондів галузі, застарілість технологій і як наслідок значні витрати (води, теплової енергії тощо) та низьку енергоефективність;
- невідповідність наявних інфраструктурних потужностей зростаючим вимогам і потребам;
- високий рівень монополізації сфери надання житлово-комунальних послуг та слабкий розвиток конкуренції у цьому секторі;
- недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності галузі, насамперед у сфері диверсифікації постачальників послуг;
- неефективна система управління, злиття замовника і підрядника та одночасно розрив між споживачем і замовником послуг;
- незавершеність приватизації житлового фонду в частині асоціювання власників житла в об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ)[11].

Слід зазначити, що обслуговування житлового фонду є потенційно вигідною сферою діяльності для приватних підприємств завдяки наявності стабільного ринку з «живими» грошовими платежами, що надходять від населення, пільгового оподаткування

(пільги з податку на прибуток, з податку на утримання об'єктів соціально-культурної сфери та ін).

Конкретизуючи сутність державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві, ми приділяємо особливу увагу співпраці державного та приватного секторів з метою реалізації конкретних проектів з будівництва та/або реконструкції об'єктів комунальної інфраструктури або надання житлово-комунальних послуг споживачам, обов'язок надання яких традиційно покладається на державний сектор. В житлово-комунальному господарстві державно-приватне партнерство може здійснюватися у різних формах, однак в основі кожного успішного проекту лежить концепція, що залучення досвіду приватного сектору та перерозподіл ризиків у цілому підвищують загальну реалізацію житлово-комунального проекту [12]. Єдиний шлях до підвищення якості з одночасним зниженням вартості послуг – застосування наукоємних технологій, які можуть поліпшити якість наданих комунальних послуг завдяки застосуванню нових ефективних діагностичних систем, що дозволяють вчасно попередити і уникнути аварії, проаналізувати склад подаються ресурсів, знизити перепади в мережах і непродуктивні втрати; скоротити час ремонту і модернізації трубопроводів, збільшити період служби мереж і т. д.

На території Європейського Союзу державно-приватне партнерство розглядається як Public Private Partnership (PPP), тобто публічно-приватне партнерство, яке Європейською комісією визначається як «передавання приватному сектору частини повноважень, відповідальності та ризиків щодо реалізації інвестиційних проектів, які традиційно впроваджувалися чи фінансувалися публічним сектором» або як «система відносин між органом публічної влади (управління) та приватною організацією, у якій останній надається більша роль у плануванні, фінансуванні та реалізації певної послуги для населення, аніж при використанні традиційних процедур співпраці (наприклад, тендеру), і менша, аніж при використанні механізму приватизації. При цьому, захист державних та комунальних інтересів гарантується через інституційні основи, положення нормативних актів та укладених договорів»[3 с.52-58]. Так, однією з причин недостатнього впровадження конкурентних відносин на ринках комунальних послуг в Україні є занадто великий

вплив адміністративних факторів з боку місцевих адміністрацій. Насамперед, це знаходить своє відображення у відсутності розвинутих договірних відношень із суб'єктами господарювання. Крім того, органами влади не забезпечуються прозорість тендерних процедур, які у більшості випадків проводяться формально, у той час як зазвичай вже відомо, хто виграє конкурс. Необхідною умовою розвитку конкуренції у комунальній сфері є забезпечення прозорості управління та фінансування галузі, а також формування тарифної політики, яка відображала б реальні витрати з надання послуг. Таким чином, найбільш суттєвим бар'єром для входження приватних компаній на ринки комунальних послуг є їхня невпевненість у майбутніх фінансових результатах.[1, с. 491 - 535].

Через застосування для населення цін, які не відшкодовують витрат підприємств житлово-комунального господарства, послуги з водопостачання, водовідведення, теплопостачання, обслуговування житла залишаються збитковими.

Ситуацію погіршує велика кількість пільг, передбачених законодавством для окремих верств населення, відшкодування яких проводиться державою незадовільно, або не проводиться зовсім. Криза охоплює усі сфери економіки, що в першу чергу стає тяжким тягарем для населення, підвищення тарифів робить реформу дуже непопулярною у територіальній громаді.

Одним з методів виходу комунальних підприємств з кризи є - дотаційність із бюджету багатьох видів громадських послуг, що є закономірним явищем для багатьох розвинутих зарубіжних країн. Певною мірою, на засадах самоокупності мають надаватися лише ті громадські послуги, які пов'язані з вичерпними природними, матеріальними та енергетичними ресурсами. Ні в якій мірі це не може стосуватись охорони здоров'я, освіти, культури, громадського транспорту та інших життєво важливих соціальних послуг.

Для реалізації основних напрямів реформування житлово-комунального господарства необхідно підняти технічний рівень на підприємствах і організаціях цієї важливої галузі, для чого необхідно постійно створювати нові машини і механізми для цієї галузі, нові технології на об'єктах комунального призначення, нові прилади обліку і контролю, організувати їх виготовлення і впроваджувати на підприємствах і організаціях ЖКГ[5 с.84-85].

Упровадження заходів науково-технічного розвитку повинно бути направлено на зниження всіх видів витрат, собівартості і тарифів житлово-комунальних послуг.

Для створення ринкового економічного механізму управління на підприємствах водопостачання, тепlopостачання і газопостачання необхідно вирішити установку приладів обліку в усіх споживачів і, перш за все, у населення, використовуючи для цього всі види джерел: населення, бюджетні кошти, кошти підприємств, які надають комунальні послуги, позикові кошти або кредити банків, інвестиції та інші.

Для впровадження розроблених програм необхідно:

- поліпшити фінансування з усіх джерел;
- періодично проводити перепідготовку управлінських кадрів підприємств та організацій житлово-комунального господарства всіх рівнів управління;

- створити регіональні робочі групи для здійснення допомоги в реалізації намічених заходів обласних, міських та селищних райадміністрацій [10 с 8-13].

Так, у Польщі велика частина комунального житлового фонду є власністю та експлуатується місцевою владою (гмінами), які згідно з Законом 5 1994 р. «Про оплату житла та тарифні пільги» мають значну свободу вибору у здійсненні політики в цій сфері. Цим Законом, зокрема, передбачається, що гміни підвищуватимуть комунальні тарифи з метою покриття витрат на утримання житлового фонду, одночасно надаючи певні пільги малозабезпеченим мешканцям за спеціальними програмами [6]. Безумовно, без реформування системи оплати житла місцева влада неспроможна фінансувати реконструкцію житлового фонду, але підвищення тарифів робить реформу дуже непопулярною у територіальній громаді. Виходячи з цього, кожен з місцевих урядів Польщі намагається реалізовувати свою політику у цій сфері. Наприклад, міста Гдиня і Щецін проводять в оплаті житла «агресивну» політику і належать до тих гмін, які запроваджують регулярне підвищення тарифів. Аби подолати політичний та соціальний спротив підвищенню тарифів муніципалітети Гдині та Щеціна подбали про залучення всіх зацікавлених учасників ринку житла (членів міських рад, квартиронаймачів, громадян і чиновників місцевих органів влади) до обговорення пропозицій щодо підвищення

квартирної плати до ринкового рівня. Ці ж гміни зробили підвищення тарифів складовою частиною своїх довгострокових планів розвитку житлового сектора. У той же час Краків розпочав запровадження диференційованих тарифів, застосувавши методологію, яка допомагає гмінам застосовувати ринкову структуру оплати житла в тій частині житлового фонду, яка їм належить. Тарифи в цьому місті встановлюються залежно від якості та місцезнаходження житла.

Ефективність антикризового фінансового управління підприємством можлива лише тоді, коли менеджери будуть здатні передбачати та прогнозувати складні економічні явища. Досягти поставлених цілей можна при гнучкому підході до процесу управління. Ресурси мають розподілятися відповідно до антикризових пріоритетів. Практика засвідчує: щоб досягти необхідного рівня конкурентоспроможності можуть лише ті підприємства, які вчасно реагують на інноваційні вимоги, успішно вирішують завдання фінансового забезпечення та якісної інформаційної підтримки відповідних управлінських рішень. Усі інші господарські структури опиняються у стані боротьби за виживання [9, с. 336-338].

На практиці досягти необхідного рівня конкурентоспроможності можуть лише ті підприємства, які вчасно реагують на інноваційні вимоги успішно вирішують завдання фінансового забезпечення та якісної інформаційної підтримки відповідних управлінських рішень.

Створення системи раннього попередження та реагування (СРПР) є також важливим інноваційним інструментом антикризового управління фінансами комунальних підприємств. Одним з найважливіших інструментів СРПР є дискримінантний аналіз. В сучасних умовах зростає потреба в об'єктивній фінансовій діагностиці підприємств комунальної форми власності, оскільки місцеві органи самоврядування повинні приймати ефективні рішення стосовно доцільності виділення коштів з місцевого бюджету конкретному підприємству.

Політика антикризового фінансового управління дозволяє виокремити наступні фактори успіху подолання кризових ситуацій:

- використання кваліфікованого кризис-менеджера;
- здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою своєчасного виявлення ознак кризових явищ;

- виявлення основних факторів, що зумовили кризовий стан підприємства;
- дослідження масштабів кризового стану підприємства;
- формування завдань антикризової фінансової політики;
- вибір адекватних заходів і послідовне їх впровадження відповідно до специфіки господарської діяльності підприємства і масштабів його кризових явищ;
- забезпечення контролю за своєчасністю та ефективністю впроваджених заходів;
- врахувати досягнуті результати в антикризову фінансову політику та зміни чинників зовнішнього і внутрішнього середовища [7 с. 20].

Висновки. Антикризове фінансове управління має важливе значення для підприємств усіх рівнів та форм власності, але в Україні йому приділяють недостатню увагу, особливо це стосується профілактичних заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи. Адже чим раніше підприємство проведе ранню діагностику потенційних кризових явищ тим з більшою ймовірністю воно зможе подолати їх з найменшими втратами та за коротший період часу.

Підприємства комунальної форми власності перебувають в глибокій фінансово-економічній кризі, перспективи подолання якої залежать від розуміння керівництвом таких підприємств необхідності впровадження в їх діяльність методів антикризового фінансового управління.

Більшість комунальних підприємств України є низькорентабельними або збитковими, що зумовлено генезисом їх історичного розвитку та відсутністю збалансованих програм планування та контролю. При розробці управлінських стратегій для комунальних підприємств необхідно враховувати специфіку діяльності та їх концептуальні відмінності від приватних організацій. Проведення політики антикризового фінансового управління дасть змогу підприємству швидко реагувати на кризові явища внутрішнього та зовнішнього середовища.

Отже, щоб вийти з кризового фінансового становища та не потрапити в список підприємств-банкрутів, керівництву підприємств житлово-комунального господарства потрібно застосовувати своєчасні заходи, які дозволять у подальшому визначити поточний стан

підприємства, розробити комплекс заходів з локалізації дії критичних загроз розвитку кризових ситуацій та побудувати моделі, які допоможуть спрогнозувати оперативні чи стратегічні плани на майбутнє.

Література

1. Віскузі, В. Кіп та ін. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика: Пер. з англ./ В. Кіп Віскузі, Джон М. Вернон, Джозеф Е. Гаригтон (мол.); Наук. ред. пер. та авт. передм. О.Кілієвич. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 1047 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2007 – 307с.
3. Запатріна І. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні / І. Запатріна, Т. Лебеда // Еко- номіст. — 2011. - №3. — С. 52-58. (10)
4. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент : [навч. посібник] / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – К. : Зна- ння, 2005. – 485 с
5. Костецький В.В. Перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку житлово-комунального господарства України / Вісник соціально- економічних досліджень, 2014 рік, випуск 2 с.84-85
6. Самойленко В. С. Розвиток житлово-комунального господарства: закордонний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.kbuara.kharkov.ua>
7. Татаркова И.В. Развитие предпринимательской деятельности в сфере жилищно-коммунального хозяйства: Автореф. дис. к-та эконом. наук: 08.00.05 / Санкт-Петербург, 2007. - 20 с
8. Шамрикова В. О. Теоретично-методичні аспекти антикризового управління з використанням фінансової стратегії / В. О. Шамрикова // Зб. наук. праць студ. НУК. – Миколаїв: НУК, 2009. – №1. – С. 7–14
9. Шевцо-ва О. Й. Основи антикризового фінансового управління підприємством / О. Й. Шевцова // Ефективна економіка. – 2013. – № 13. – С. 336–338.
- 10.Шейкин А.В. Социальные аспекты реформирования жилищно- коммунальной сферы // Жилищно-коммунальное хозяйство. – 1999. – № 1. – С. 8 – 13.

11. Ясінська Віталія., Білик М.В, Житлово-комунальне підприємство в Україні, проблеми та перспективи розвитку // Буковинська державна фінансова академія, м. Чернівці [Електронний ресурс]. – Режим доступу ; <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30494>

12. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>.

13. Державна служба статистики України. Офіційна сторінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

1. Uscus, W. Kip, and others. the Economic theory of regulation and competition policy: TRANS. s angl./ Uscus V. Kip, John M. Vernon, Joseph E. Harrington (mol.); Sciences. ed. TRANS. and ed. Perem. A. Klaic. – K.: publishing house of Solomiya Pavlychko "Osnovy", 2004. – 1047 S.

2. Getman, A. A., Shapoval V. M. Economic analysis : a textbook for students of higher educational institutions. – K., 2007 – 307с.

3. Zapatrina I. Public-private partnership as a factor of economic growth and problems of its development in Ukraine I. Zapatrina, T. Quinoa // Eco - Nast. — 2011. - No. 3. — Pp. 52-58.

4. Kovalenko L. A. Financial management : [ucheb. guide] / L. A. Kovalenko, L. M. Remneva. – K. : Knowledge - NIJ, 2005. – 485

5. Kostecki V. V. Prospects of investment-innovative development of communal services of Ukraine the Bulletin of socio-economic studies, 2014, issue 2 с.84-85

6. Samoilenko V. S. Development of housing and communal services: foreign experience [Electronic resource]. – Access mode <http://www.kbuapa.kharkov.ua>

7. Tatarkova I. V. the Development of entrepreneurial activities in the sphere of housing and communal services: author. dis. to-and economy. Sciences: 08.00.05 / St. Petersburg, 2007. 20

8. Surikova V. A. Theoretical-methodological aspects of crisis management financial strategy. A. Surikova // Proc. Sciences. papers of the stud. NUK. – Nikolaev: NUK, 2009. – No. 1. – S. 7-14

9. Sevco-VA. O. Y. The basics of anti-crisis financial management of the enterprise / A. Th. Shevtsova // Efficient economy. – 2013. – No. 13. – P. 336-338.

10. Sheikin A. V. Social aspects of reforming housing and communal

services // Housing and communal services. – 1999. – No. 1. – P. 8 – 13.

11. Yasinskaya Vitali., Bilyk N. In. ; "Housing and utility enterprise in Ukraine, problems and prospects of development" / Bukovina state financial Academy, Chernivtsi / [Electronic resource]. – Access mode ; <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30494>

12. The law of Ukraine "On public-private partnership" of 1 July 2010, No. 2404-VI / [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>.

13. State Statistics Service of Ukraine, Official internet page. [Internet resource] -Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Рецензент: Гончаренко О.М., д.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету

14.11.2016

УДК 332.12: 336

Гейко Людмила, Скляр Дмитро

ФІНАНСОВА БАЗА БЮДЖЕТІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Розглянуто формування фінансової бази бюджетів об'єднаних територіальних громад, проведено аналіз законодавства України щодо надання регіонам фіскальної автономії. Досліджено передумови сталого соціально-економічного розвитку регіонів України та окреслено завдання на шляху становлення спроможних регіонів. Розглянуто сутність децентралізації, види децентралізації в залежності від поділу функцій між рівнями управління та зміст фінансової децентралізації, що видбувається в Україні. Визначено основні переваги та недоліки фінансової децентралізації.

Ключові слова: місцеве самоврядування, об'єднана територіальна громада, спроможні регіони, децентралізація управління, фінансова база територіальних громад, фінансова